

עניינים תוכן

מבוא	2
פרק 1: יחסי החניכה בין ג'ים להאק	3
האקלברי פין- רומן חניכה	3
מבנה הרומן	4
רעיונות מרכזיים ברומן	7
פרק 2: יחסי שחורים-לבנים בהאקלברי פין	11
פרק 3: קריאת יחסי החניכה מתוך היפוך היחסים הגזעניים	19
מהו מודל החניכה ברומן והאם הוא מממש את מודל החניכה הקלאסי? ...	25
סיכום	31
ביבליוגרפיה	33

מבוא

ספרו של מארק טווין הרפתקאותיו של האלקברי פין הינו אחד מן הספרים הקלאסיים של עולם הספרות. מצד אחד נחשב ספר זה לספר מכוון וחשוב מאוד להבנת התרבות האמריקאית. מצד שני הוא הואשם גם בגזענות אשר הסיפור רווי בגילויים שלה וגם בכך שהוא אינו עומד בסטנדרטים הקלאסיים של הרומן והוא למעשה חורג בכך במסוכמות הספרותיות של מבנה הרומן. מנגד, בספר ישנה חדשנות בכך שמארק טווין בוחר להתייחס לג'ים כאחד האדם ולא כעבד של איש לבן, וכן בכך שעם התפתחות הסיפור אנו מגלים שג'ים משמש דמות אב להאק, מלווה אותו בהחלטותיו ומלמד אותו את חוכמת החיים כפי שהוא מכיר אותה. זאת למרות שבתחילת הסיפור האק מתייחס לג'ים בהתנשאות טיפוסית של לבן מהאזור.

בעבודה זו אתמקד בתרומתה של דמות המשנה השחורה (העבד ג'ים) לתהליך החניכה של הגיבור הלבן, האק. שאלת המחקר תהיה איזה תפקיד ממלא ג'ים בתהליך החניכה של האקלברי פין והאם אלו יחסי חניכה קלאסיים.

שאלה זו רלוונטית מאחר וג'ים הוא אינו הדמות שבדרך כלל מצויה בתחום רומן החניכה והוא חדשני במובן זה. ברוב המקרים החונך הוא דמות בעלת ידע וחוכמה במידה גדולה יותר מאשר דמות החניך והיא זו אשר מלמדת אותו את השיעורים שהוא זקוק להם על מנת להבין את העולם. ג'ים הוא אנאלפבית חסר השכלה וידע אשר מאמין באמונות טפלות ובכך הוא אינו דמות החונך הקלאסי.

על מנת לענות על שאלת המחקר ראשית אתאר בקצרה את הספרות המקצועית אשר דנה בנושא של רומני החניכה. לאחר מכן אבחן את הסיפור עצמו מבחינה ספרותית ואתאר את הדעות במחקר בנוגע למבנה הרומן ולדרך הספרותית שבה הסופר בוחר להעביר את המסרים שלו. בשלב הבא אגע בנושא הגזענות של הרומן ואתאר את המחלוקת אשר מצויה בקרב מבקרי הספרות בזמנים השונים ואשר נוגעת להיבטים הללו של הרומן. בפרק האחרון אתאר את דמותו של ג'ים בתור החונך של האק במהלך הסיפור ואערוך דיון אשר יעסוק בשאלה האם זהו רומן חניכה קלאסי, או שמא הסופר יצר ברומן זה מעין תת ז'אנר חדש אשר עוסק בתהליך החניכה בדרך אחרת.

פרק 1: יחסי החניכה בין ג'ים להאק

האקלברי פיין- רומן חניכה

הרפתקאותיו של האקלברי פיין הוא רומן אמריקני אשר פורסם על ידי מארק טוויין בשנת 1885. הוא נכתב כהמשך ל"הרפתקאותיו של תום סווייר" אבל בניגוד אליו, הרפתקאותיו של האק פיין נחשב לאחד הרומנים מעוררי המחלוקת בארצות הברית אשר יועד למבוגרים¹, וכן לא הובן במהלך השנים וספג ביקורת נוקבות, אשר תואר בפרקים הבאים.

עלילת הספר מתרחשת במאה התשע עשרה בעיירה קטנה אשר נמצאת במדינת מיסיסיפי קודם לביטול העבדות במדינה זו באופן מוחלט. הסיפור מתחיל זמן קצר לאחר עלילות תום סווייר והוא אף מופיע בספר בתחילתו, כדי להראות את ההמשכיות של הסיפור. הסיפור מתחיל במיזורי, בעיירה פיקטיבית אשר קיימת על גדות נהר המיסיסיפי. להאק פיין ולתום סווייר יש סכום כסף לא מבוטל אשר הגיע אליהם מעלילות אשר התרחשו בספרו של תום סווייר. האק נמסר לחסותה של גברת ווטסון על מנת שתחנך אותו ותראה לו את הדרך הנכונה להיות בן תרבות, זאת מאחר ואביו אינו מסוגל למלא את התפקיד הזה בחייו.

בשלב הזה אביו, אשר אמור לשמש בתור הדמות המחנכת שלו, מגיח לתמונה ומבקש את הכסף אותו הרוויח. האק לא רוצה לתת את הכסף לאביו שככל הנראה יבזבז אותו על אלוהול ומנסה להימלט ממנו. אביו של האק חוטף אותו ועוזב את העיירה יחד עם בנו. האק מצליח להימלט לאחר שהוא מביים את מותו ובורח מן האזור. הוא פוגש את ג'ים שגם הוא ברח מאחר ששמע כי גברת ווטסון עומדת למכור אותו לבעלים אשר נתפסו על ידי ג'ים כאכזריים בהרבה, והוא מבקש להגיע לעיר חופשית שם יחסוך כסף על מנת לשחרר את שאר בני משפחתו מן העבדות. מכאן עוברים על הצמד הזה מעללים שונים בהם חברותם כמו גם המתח הגזעני ביניהם משחקים תפקיד משמעותי – הן מבחינה אישית בין שתי הדמויות והן מול דמויות אחרות, משניות, בסיפור².

הזוג נפרד האחד מן השני בעקבות פגיעה של ספינה אשר הורסת את הרפסודה איתה נסעו בנהר המיסיסיפי. בשלב הזה עובר האק חוויה אלימה ולא נעימה כלל מחוץ לנהר, ולאחר

¹ Victor A. Doyno, Writing Huck Finn: Mark Twain's creative process. University of Pennsylvania Press.,1991, p. 168

² מארק טוויין, הרפתקאותיו של האקלברי פיין הספר המוער (תרגם יניב פרקש), הוצאת אריה ניר, 2004.